

Název práce: Udržitelnost životního prostředí Afriky v kontextu globálních snah o udržitelný rozvoj se zaměřením na „dobré vládnutí“

Souhrn

Cílem práce je výzkum problémů udržitelného rozvoje a udržitelnosti životního prostředí afrických zemí na počátku 21. století přispívající ke zlepšenému chápání možností aplikace koncepce udržitelného rozvoje a s ní souvisejících politik, zejména politiky ochrany životního prostředí - včetně působení protichůdných faktorů - v podmínkách afrického kontinentu. Vzhledem k širší problematice i k aktuálnímu zvýšenému zájmu mezinárodního společenství, teoretiků i praktiků udržitelného rozvoje je výzkum s použitím metod analýzy a kvalitativní meta-analýzy soustředěn na otázky „dobrého vládnutí“ („dobré správy“) obecně i v oblasti životního prostředí jako nového pole průniku teorie a praxe udržitelného rozvoje.

Na základě meta-analýzy rozsáhlého množství relevantních pramenů a vědecké literatury je autorem provedeno členění africké vědecké literatury zaměřené na otázky rozvoje a udržitelného rozvoje na tři základní směry:

- 1) směr „globální“, vyvíjející se v rámci politické filozofie neoliberalismu a institucionalismu;
- 2) směr „kontinentální“, tradičně upřednostňující autonomní cestu afrického rozvoje a podporující africký autentický „rozvojový stát“;
- 3) směr „přemostňující“, reprezentovaný převážně africkými vědci mladší generace s pevným ukotvením v globálních souvislostech hodnocení perspektiv udržitelného rozvoje Afriky, orientovaný zároveň na výzkum konkrétních potřeb afrických společností.

Kvalitativní analýza a poté syntéza strategických globálních, afrických regionálních, subregionálních a národních dokumentů, programů a zpráv je propojena s provedením a vyhodnocením strukturovaných rozhovorů s africkými odborníky, politiky a představiteli veřejné správy i občanské společnosti o otázkách problémů udržitelného rozvoje Afriky, problémů jeho environmentálního pilíře, o možnostech jejich řešení v rámci afrického kontinentu nebo ve spojení s jinými kontinenty. Výzkum a analýza jsou vztaženy k veřejné formě vládnutí a porovnány s reálně existujícími africkými regionálními, subregionálními a národními mechanismy prosazování a integrování udržitelného rozvoje a ochrany životního prostředí do celkových rozvojových procesů. Jsou vyhodnoceny i závěry světových konferencí o udržitelném rozvoji a životním prostředí včetně poslední Konference OSN o udržitelném rozvoji (Rio+20) v červnu 2012 a jejich reflexe ve vztahu k udržitelnosti životního prostředí a dobrého vládnutí v podmínkách afrického kontinentu.

Ve své práci jsem dospěl k závěru, že v Africe je prvkem významně určujícím obsah výkonu dobré správy v zájmu prosazování udržitelného rozvoje a udržitelnosti životního prostředí, včetně jeho systematické ochrany, schopnost institucí na všech úrovních plnit funkce spojené s prevencí, s překonáváním příčin a následků degradace životního prostředí. Ty jsou ve většině případů ovlivňovány kvalitou a efektivitou vládnutí v politické oblasti (včetně extrémů občanských válek a subregionálních konfliktů), v ekonomické (důraz na exportní

odvětví náročná na přírodní zdroje a omezený důraz na vnitřní rozvoj a udržitelnou spotřebu) a sociální oblasti (demografický růst a neudržitelný a agresivní tlak na ekosystémy a zdroje). Globální klimatická změna a její dopad na africký kontinent je nový jev urychlující a znásobující dosavadní negativní vývojové trendy. Je to faktor propojený především s degradací ekosystémů, půd a snižováním biologické rozmanitosti a s nimi související širokou škálou problémů (např. dostupnost vodních, energetických a materiálových zdrojů), a tedy faktor, který přímo ohrožuje proces prosazování udržitelného rozvoje, udržitelnosti životního prostředí a snižování chudoby. Faktorem bránícím vnitřní restrukturalizaci afrických ekonomik a nově zapříčiňujícím rychlou degradaci životního prostředí Afriky je nynější hypertrofovaný rozvoj těžebního průmyslu a exportu přírodních zdrojů jako součást globálního úsilí o zajištění přístupu k materiálovým, energetickým a potravinovým zdrojům.

Klíčová slova: udržitelný rozvoj Afriky, udržitelnost životního prostředí, dobré vládnutí („dobrá správa“), africká věda udržitelného rozvoje, environmentální správa, institucionální aspekty udržitelného rozvoje, Rio+20 a Afrika